

А. С. Хрущ

Новосілка

НОВОСІЛКА – село Тернопільського (до липня 2020 – Підволочиського) району Тернопільської області. 2015 Новосілковську сільс. раду зараховано до Скалатської міської об'єднаної територіальної громади. Н. знаходиться на р. Корилівка (притока Гнилої Рудки, бас. Дністра), за 17 км від смт Підволочиськ і 5 км від залізнич. ст. Скалат. Площа 2,7 км². За переписом насел. 2001, проживали 1514 осіб; нині – 1423 особи; переважно українці. В околицях виявлено археол. пам'ятки скіф. періоду й знайдено артефакти давньорус. часу, а також розвідано родовище вапняку й охороняють заказник Голошинські ями (від 2003, орнітол., 5 га), пам'ятки природи Дуб «Король» (від 1969, ботан.), Останці Подільських товтрів (від 1983, геол., 1 га; усі – місц. значення). Н. вперше згадується у писем. джерелах 1471 як власність королів. орендатора Станіслава з Ходча. Назва походить, імовірно, від того, що село засноване на місці знищеного татарами поселення. У 15–17 ст. належало до м. Скалат, яким володіли князі Зборовські, згодом – Понятовські. Потім село купив князь Розеншток. У низці документів цього періоду фігурує під назвою Новосілка Скалатська. Жит. брали участь у Визв. війні під проводом Б. Хмельницького. Після 1-го поділу Польщі 1772 Н. відійшла до Австрії (від 1867 – Австро-Угорщина). Станом на 1880 значні земел. наділи належали І. Морґенштерну. 1905 Ю. Танненбаум заснував у селі ґуральню (нині Новосілков. спирт. завод). 1914 мешкали 778, 1931 – 822 особи. 1920–39 – знову під польс. владою. Тоді ж функціонували осередки «Просвіти» (від 1902), «Сільського господаря», «Союзу українок», «Відродження», «Рідної школи» (з б-кою) та ін. укр. т-в. 1934–39 село належало до ґміни Скалат Старий. У вересні 1939 у Н. увійшли рад. війська. Від грудня того ж року – у складі Терноп. обл.; 1940–62 – Скалат., 1962–2020 – Підволочис., від 2020 – Терноп. р-нів. Від 6 липня 1941 до 13 березня 1944 – під нім. окупацією. Є брат. могила євреїв – жертв нацистів (поховано бл. 550 осіб). На фронтах 2-ї світової війни загинули 97 воїнів-земляків, які воювали у складі рад. армії. За участь в оунів. підпіллі засуджено понад 50 осіб. У 2-й пол. 20 ст. до Н. приєднали хутори Гори та Лісок. Деякий час село належало до Староскалат. сільс. ради. У Н. – заг.-осв. школа, дитсадок; клуб, б-ка; амбулаторія заг. практики сімей. медицини. Пам'ятки архітектури місц. значення: церква св. Йосафата (зведена 1935, відбудована 1993), костел Матері Божої Остробрамської (1936). У 2004 споруджено капличку зі скульптурою Матері Божої. Серед видат. уродженців – економіст Г. Журавель, лікар П. Сельський, фахівець у галузі лісівництва П. Хоєцький; майстер худож. кераміки Є.

Куц'ярський, писанкарка Л. Цікало; театр. діяч, засл. діяч мистецтв України М. Форгель;
церк. діяч Агапіт (Гуменюк).

Рекомендована література

1. Гасай Є., Матейко Р., Мельничук Б. І гомін віків, і природи краса: дорогами
Підволочиського району. Т., 1992.

Бібліографічний опис:

Новосілка / А. С. Хрущ // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-72546>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).